

ב"ה

פרשת ויגש

כי עבדך ערב את הנער

בראשית מד, לב.

עֲרֵבוֹת מַלְשׁוֹן מִתִּיקוֹת

כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר מביא את התורה¹ שאמר רבינו הזקן כשחזר בפעם הראשונה מהמגיד ממעזריטש, אודות החידוש של דרך החסידות... כפי שנדפסה בדיוק בשיחת י"ב תמוז תש"א, וזה תוכנה:

אמרו רבותינו ז"ל²: "כל ישראל ערביין זה לזה". והפירוש בזה - מלשון ערבות, תערובת ומתיקות, היינו, כל יהודי צריך חבירו להיות מתוק אצלו, להיות מעורב עמו, ולהיות ערב לו

והענין בזה: הפירוש ש"כל ישראל ערביין זה בזה" כפי שנוגע להלכה בפועל (בדברי הגמרא במסכת שבועות) - הוא ענין של ערבות, שכל אחד מישראל "ערב" לחבירו.

אמנם, לכל הלכה יש טעם, ובכן, הטעם לענין הערבות הוא - בגלל שכל ישראל מעורבים זה בזה. ויתירה מזה, שענין זה אינו באופן של הכרח, בעל כרחו כו', אלא התערובת היא באופן שמציאותו של חבירו נעימה ועריבה (מלשון עריבות ומתיקות) אצלו.

ובפרטיות יותר: ענין העריבות והמתיקות קשור עם כח התענוג שבנפש, שהוא הכח הכי חזק כפשוטו בכחות הנפש - כפי שרואים במוחש, שגם כאשר ישנו ענין שמצד עצמו הוא בלתי רצוי עבורו ומצער אותו, הנה כאשר מתעקש שרצונו להתענג מזה, הרי זה נעשה אצלו תענוג בפועל.

ונפקא מינא להלכה בפועל - בנוגע לתענית חלום בשבת, ש"מותר להתענות תענית חלום בשבת... לפי שאין כאן ביטול עונג שבת לגמרי, כיון שנפשו עגומה עליו בשביל חלומו אם לא יתענה, ואם יתענה בטוח הוא שיקרע גזר דינו, אם כן הרי התענית הזו תענוג הוא לו"³: וכיון שזהו דין ב"תורת אמת", הרי מובן שאין זה

¹ ס"ו (סה"ש תש"א ע' 144).

² שבועות לט, סע"א. וש"נ. הובא בפרש"י עה"ת בחוקותי כו, לז.

³ שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ח ס"ג. וש"נ.

עונג מרומה, אלא עונג אמיתי על פי אמיתתה של תורה, והיינו, דכיון שהחליט שאם לא יתענה יצטער, ואם יתענה יהיה לו תענוג, הרי זה נעשה בפועל עונג לאמיתתו⁴.

וכן מצינו בנוגע להעוסקים בענינים שכליים - כדאיתא בגמרא (במסכת עבודה זרה⁵): "לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ" (כמובא להלכה בשולחן ערוך⁶), דכיון שמתענג ורוצה ללמוד בישיבה זו ובענין זה כו', אזי יצליח בלימודו, והיינו, שאף על פי שהצלחה בלימוד תלויה בכח שכלו, הנה ההצלחה בשכלו תלויה בענין התענוג, שכאשר מתענג בלימוד מסכת זו, בישיבה זו ואצל ראש-ישיבה זה (ככל הפרטים שבדבר), אזי יבין באופן טוב ועמוק יותר, ובנקל יותר; ועל אחת כמה וכמה שהעונג משפיע על המדות שבלב, שאוהב דבר שמתענג ממנו, וירא מענין שהוא היפך התענוג שלו; ועל אחת כמה וכמה בנוגע לשאר הכחות שבנפש.

ועד שהתענוג שבנפש פועל (לא רק על הכחות הרוחניים, אלא) גם על גשמיות הגוף - כמסופר בגמרא בפרק הניזקין⁷ אודות "אספסינוס קיסר", שכאשר שמע דבר שגרם לו תענוג, אזי נעשה אצלו הרחבה בעצם שברגל - "שמועה טובה תדשן עצם"⁸, והיינו, שאף על פי שענין הגידול אינו ניכר בגלוי כל כך בעצם שבגוף האדם, ואין זה כמו שערות וצפרניים, שרואים הגידול שלהם במשך זמן קצר, ואפילו לא כמו הגידול בבשר הגוף על ידי אכילה ושתייה וכו', אף על פי כן, "שמועה טובה" - דבר משמח של תענוג - "תדשן עצם", שנעשה הרחבה בעצם של הרגל!

ובנוגע לעניינינו: היחס של יהודי אחד לחבירו הוא לא רק באופן שאוהב את חבירו, שזוהי מדה שבלב, ולא רק שמבין במוח שבראש את מעמדו ומצבו ורגשי לבו וכו', אלא מציאותו של חבירו צריכה להיות נעימה ועריבה אצלו; ואז נמשך הדבר בדרך ממילא גם בשכלו וברגש הלב ככל הדרוש כו'.

ואז הנה גם התערובת בין יהודי אחד לחבירו אינה ענין שנעשה בעל-כרחו, דכיון שהטילוהו בין ששים ריבוא בני ישראל הרי הוא מעורב עמהם, או (אפילו אם אין זה בעל-כרחו, הרי זה) על כל פנים באופן ד"מהיכי תיתי", מבלי שיהיה נוגע ואיכפת לו, או שזהו רק מצד הציווי "ואהבת לרעך כמוך", או מצד ההבנה וההשגה שכולם שייכים לאותו "גוי קדוש" - אלא יתירה מזה: זהו ענין שלמעלה מהשכל, ענין של עריבות ומתיקות, שקשור עם התענוג שבנפש.

וזהו סדר הענינים בתורת רבינו הזקן הנזכר לעיל - מלמעלה למטה - שמצד הענין ד"ערבין זה בזה" לפי הפירוש הראשון, מלשון עריבות, אזי נעשה גם ענין התערובת מתוך תענוג [כשם שכח התענוג עצמו חודר

⁴ ראה גם שיחת י"ב תמוז תשכ"ח ס"ב (תו"מ חנ"ג ע' 206). וש"נ.

⁵ י"ט, א.

⁶ יו"ד סוס"מ.

⁷ גיטין נו, ב.

⁸ משלי טו, ל.

ופועל עירוב כל הענינים שלו, שהכח הכי עליון פועל ברגל הענין ד"תדשן עצם", ואז, כשאומרים לו להיות "עָרַב" לחבירו, הרי הוא עושה זאת בשמחה וטוב לבב. וכל זה - בגלל שההתחלה היא מהפירוש הראשון, מלשון עריבות ונעימות.

קטע משיחת י"ב תמוז, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשל"א חוברת ג' ע' 31.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"י ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה